

Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні

Олександра Хитра¹, Тетяна Бекерська²

Опубліковано	Секція	УДК
30.05.2025	Право	342.9(477)
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.16937556		

Анотація. У статті досліджено нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні. Доведено, що соціальний захист населення в Україні є системою заходів правового, соціально-економічного та організаційного характеру, що гарантується і реалізовується державою для забезпечення гідного життя, матеріальної забезпеченості на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства й вільного розвитку людини. У зв'язку з повномасштабним вторгненням на територію України та введенням воєнного стану дана тема є актуальною та набуває особливого значення, адже війна створює нові виклики та потреби для громадян. Уряд України та міжнародні організації активно працюють над забезпеченням соціальної підтримки для постраждалих від війни.

Автор класифікує нормативно-правові акти у сфері соціального захисту на чотири групи та визначає поняття нормативно-правового забезпечення соціального захисту населення в Україні як сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, які забезпечують належне функціонування та розвиток системи соціального захисту населення в Україні, суб'єктний склад правовідносин, контроль та відповідальність за порушення у цій сфері тощо.

Особливу увагу приділено важливості ратифікації Україною нормативно-правових актів ЄС для подальшої адаптації національного соціального законодавства до європейських стандартів та спрямування зусиль Кабінету Міністрів України на повну адаптацію національного законодавства в соціальній сфері до європейських стандартів, визначених багатосторонніми міжнародними інструментами Ради Європи.

Акцентовано на проблемах переходу від радянської моделі соціального захисту (домінування пільг і соціальних виплат, які часто підміняють належний рівень заробітної плати й матеріального забезпечення) до європейської моделі (домінування соціальних послуг і соціальної роботи, спрямованих на підтримку соціально найуразливіших категорій осіб, що опинилися в складних життєвих обставинах) й конструювання розвитку системи соціального захисту населення в Україні.

Виокремлюються три концептуальні підходи до проблеми кодифікації соціально-забезпечувального законодавства України: 1) розробка та прийняття надгалузевого Соціального кодексу України; 2) підготовка галузевого Кодексу соціального забезпечення (захисту) України; 3) створення низки кодифікаційних актів.

¹ Львівський державний університет внутрішніх справ професор кафедри адміністративного та поліцейської діяльності Навчально-наукового інституту з підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції, доктор юридичних наук, професор, ORCID: 0000-0002-3632-5101

² Національний університет «Львівська політехніка», студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, ORCID: 0009-0005-6988-2341

Ключові слова: соціальний захист населення, нормативно-правове забезпечення, нормативно-правові акти, законодавство України, кодифікація, систематизація, європейські стандарти.

Regulatory and legal support for social protection of the population in Ukraine

Abstract. The article examines the legal framework for social protection of the population in Ukraine. Social protection of the population in Ukraine is a system of legal, socio-economic and organizational measures guaranteed and implemented by the State to ensure a decent life, i.e. material security at the level of the standards of modern development of society and free human development. In connection with the full-scale invasion of Ukraine and the imposition of martial law, this topic is relevant and of particular importance, as the war creates new challenges and needs for citizens. The Government of Ukraine and international organizations are actively working to provide social support for the victims of the war.

The author classifies legal acts in the field of social protection into four groups and defines the concept of legal and regulatory support for social protection of the population in Ukraine as a set of legal acts of different legal force which ensure the proper functioning and development of the social protection system in Ukraine, the subject composition of legal relations, control and liability for violations in this area, etc.

Particular attention is paid to the importance of Ukraine's ratification of EU legal acts for further adaptation of national social legislation to European standards and to directing the efforts of the Cabinet of Ministers of Ukraine to fully adapt national legislation in the social sphere to European standards defined by multilateral international instruments of the Council of Europe.

The author also analyzes the transition from the Soviet model of social protection (dominance of benefits and social payments, which often substitute for the proper level of wages and material security) to the European model (dominance of social services and social work aimed at supporting the most vulnerable categories and people in difficult life circumstances) of the construction of the development of the social protection system in Ukraine.

The author distinguishes three conceptual approaches to the problem of codification of social security legislation of Ukraine: 1) development and adoption of the supra-sectoral Social Code of Ukraine; 2) preparation of a sectoral codification act such as the Code of Social Security (Protection) of Ukraine; 3) creation of a number of codification acts.

Keywords: social protection of the population, regulatory and legal support, regulatory and legal acts, legislation of Ukraine, codification, systematization, European standards.

Вступ

Постановка проблеми. Соціальний захист населення є фундаментальним правом людини та однією з ключових функцій соціальної держави, закріпленою в Конституції України. Він спрямований на забезпечення гідного рівня життя громадян, їх підтримку в складних життєвих обставинах та реалізацію соціальних прав. В умовах сучасних викликів, таких як збройна агресія, економічна нестабільність, внутрішнє переміщення, демографічні зміни та соціальна нерівність, ефективне функціонування системи соціального захисту набуває критичного значення. Проте, незважаючи на значний прогрес у розвитку законодавства, нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні потребує постійного вдосконалення та адаптації до потреб суспільства.

В Україні, незважаючи на активні зусилля з покращення соціального захисту, система соціальних послуг все ще потребує серйозних змін. Існуючі соціальні служби не відповідають сучасним потребам суспільства. Соціально-економічні зміни в країні призводять до збільшення різноманітних соціальних проблем, таких як

безпритульність, торгівля людьми, поширення ВІЛ/СНІДу та наркоманії. Особливо вразливими є такі категорії громадян, як інваліди, діти, молодь, літні люди та багатодітні сім'ї.

Усі, без винятку, громадяни України, мають право на соціальний захист та отримують передбачене законом соціальне забезпечення, яке включає виплати у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, хворобою, інвалідністю, доглядом за дитиною з інвалідністю, вагітністю та пологами, безробіттям, каліцтвом на виробництві, професійними захворюваннями, смертю годувальника та досягненням пенсійного віку. Проте, важливим аспектом у вказаному процесі є також правове підґрунтя забезпечення цього права та юридичний механізм його реалізації, що і актуалізує зазначений напрямок дослідження.

Аналіз дослідження проблеми. Проблематика правового забезпечення є предметом дослідження науковців та практиків й знаходиться в полі зору багатьох філософів, правознавців та соціологів, зокрема даному питанню присвячені праці Ю. Ю. Білас, Н. Б. Болотіної, Е. С. Дмитренко, С. М. Синчук, О. Ф. Скакун, В. А. Скуратівського, Н. І. Чудик-Білоусової та ін.

Дослідження проблеми нормативно-правового забезпечення соціального захисту населення в Україні є важливим та актуальним завданням. Аналіз існуючих досліджень дозволяє виокремити ряд ключових проблем, які потребують комплексного та системного вирішення. Покращення нормативно-правового забезпечення соціального захисту населення сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи соціального захисту, забезпеченню доступності та якості соціальних послуг для всіх категорій громадян, адаптації національного законодавства до європейських стандартів й врахуванню викликів воєнного стану.

Метою статті є всебічний аналіз нормативно-правового забезпечення соціального захисту населення в Україні, шляхи удосконалення ефективності системи та забезпечення реалізації соціальних прав громадян.

Результати

Здійснення соціальних прав повинно бути забезпечене без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, віросповідання, політичних переконань, національної належності чи соціального походження.

Держава регулює соціальне забезпечення, встановлюючи правила поведінки для всіх учасників цієї сфери через закони та інші нормативні акти. Система соціального забезпечення в Україні, успадкована від радянських часів, постійно змінюється та розвивається з моменту здобуття незалежності держави через вплив різних факторів, пов'язаних з соціальними, економічними та політичними змінами у суспільстві.

Не зважаючи на те, що у перші роки незалежності України Верховною Радою у сфері соціального забезпечення прийнято ряд нормативно-правових актів, проте ці закони часто суперечили один одному. Тому система соціального забезпечення в перехідний період характеризувалася серйозними проблемами, серед яких були низькі пенсії, погіршення якості освіти, охорони здоров'я та культури, а також майже повна відсутність соціального захисту для людей, які працювали в приватному секторі.

Конституція України закріплює право кожного громадянина на соціальний захист, що включає право на забезпечення у випадках повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, старості, а також в інших випадках, передбачених законом [1].

При аналізі стану нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні, важливо вказати на значимість нормативно-правових актів різної юридичної сили, які забезпечують функціонування та розвиток системи соціального

захисту населення в Україні, визначають суб'єктний склад правовідносин, механізми контролю та відповідальність за порушення у цій сфері.

На наш погляд, з метою систематизації та кращого зрозуміння складної системи нормативно-правового забезпечення соціального захисту населення в Україні, нормативно-правові акти у зазначеній сфері можна поділити на такі групи:

До I групи належать Міжнародні нормативно-правові акти, що закріплюють стандарти соціальних і економічних прав: всесвітні (універсальні) та регіональні (зокрема європейські): Загальна декларація прав людини (1948 р.) [3], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) [4], Європейська соціальна хартія (1961 р., яка переглянута в 1996 р.) [5], Європейський кодекс соціального забезпечення від 16 квітня 1964 р. [6] та інші документи, ратифіковані Україною, що визначають обов'язки держави в соціальній сфері.

Україна активно інтегрується в міжнародні соціально-правові процеси. Згідно з Конституцією України (ст. 9) [1], міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою, є частиною національного законодавства. Це положення закріплено також у ряді Законів, що регулюють відносини у сфері соціального забезпечення, таких як закони «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про соціальні послуги» та інші.

У статті 2 Закону України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» прямо зазначено, що міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, належать до законодавства України з питань реабілітації. Аналогічні положення містяться й в інших законах, що регулюють відносини у сфері соціального забезпечення [27].

Українське законодавство однозначно відносить ратифіковані міжнародні договори до форм національного права. Відповідно до статті 17 Закону України «Про міжнародні договори України», укладені та належним чином ратифіковані міжнародні договори є невід'ємною частиною національного законодавства та застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства [2].

Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV «Про міжнародні договори України» визначає міжнародний договір України як укладений у письмовій формі з іноземною державою або з іншим суб'єктом міжнародного права, що регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи кількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування [2].

Усі акти, що стосуються реалізації права на соціальне забезпечення та містять міжнародні соціальні стандарти, поділяють на три групи: акти ООН, акти Міжнародної організації праці (МОП) та акти регіональних міждержавних організацій (Ради Європи, Європейського Союзу тощо).

За формою закріплення прийнято вирізняти такі види міжнародних документів : договір, пакт, угода, конвенція, декларація, протокол та меморандум.

II групу очолюють Конституція України та Закони України, що забезпечують конституційне право громадян на достатній життєвий рівень та регулюють загальні засади форм соціального забезпечення (так зване загальне законодавство):

Конституція визначає лише загальні положення правового регулювання соціального забезпечення. Так, у статті 1 Основного Закону визначаються, що «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава», стаття 3 вказує на важливість соціальної цінності людина, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки, також у статті 46 Конституції закріплено «право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або

тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» тощо.

Реалізація Конституції України вимагає серйозного аналітичного підходу із широких соціальних позицій. Справді, реалізація конституційних норм має виразні соціологічний, політологічний і навіть психологічний виміри. На відміну від інших правових актів, Конституція України має установчі властивості, тому її здійснення не може зводитися до практичної діяльності правозастосовуючих суб'єктів. Принагідно зазначимо, з огляду на проблематичність конституційного проголошення України соціальною державою, питання реалізації норм Конституції як норм прямої дії набуває особливої актуальності, оскільки в умовах незабезпечення верховенства закону даремно говорити про ефективність і дієздатність державних і політичних інститутів, їхню цілковиту легітимність в очах населення.

Саме тому, вочевидь, Конституційний Суд України у своїх правових позиціях неодноразово доводив, що для значної частини громадян України пільги, компенсації та гарантії, передбачені законодавством, є не додатковими, а необхідними елементами їхнього конституційного права на достатній життєвий рівень. Це означає, що ці пільги, компенсації та гарантії є важливою складовою соціального захисту, а не просто додатковими вигодами

До Законів України, що забезпечують конституційне право громадян на достатній життєвий рівень та регулюють загальні засади форм соціального забезпечення можна віднести:

- «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР [7].
- Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1788-ХІІ «Про пенсійне забезпечення». Цей закон є ключовим у сфері пенсійного забезпечення, який гарантує право на матеріальне забезпечення всім непрацездатним громадянам України, іноземним громадянам та особам без громадянства, які законно проживають в Україні. Забезпечення здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду, Державного та місцевих бюджетів шляхом надання трудових і соціальних пенсій [8].
- Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-ХІV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [9]
- Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-ІV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Закон визначає, як працює система пенсійного страхування в Україні, як нараховуються, перераховуються та виплачуються пенсії, а також які соціальні послуги можна отримати за рахунок Пенсійного фонду. Фонд поповнюється за рахунок внесків від роботодавців, державного бюджету та інших джерел, передбачених законом. Закон також регулює створення Накопичувального пенсійного фонду та використання його коштів для виплат пенсій, допомоги на поховання та інших виплат, передбачених законом [10].
- Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-ІV «Про недержавне пенсійне забезпечення» [11], встановлює правові, економічні та організаційні основи для недержавного пенсійного забезпечення в Україні та регулює правові відносини, пов'язані з цим видом діяльності. Закон спрямований на створення умов для розвитку недержавного пенсійного забезпечення як додаткового джерела доходу для громадян після досягнення пенсійного віку. Він забезпечує захист прав вкладників та учасників недержавних пенсійних фондів, встановлює вимоги до фінансової стійкості та прозорості діяльності таких фондів.
- Закон України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI «Про зайнятість населення» [12], тощо.

До III групи можна віднести нормативно-правові акти, що регулюють соціальне забезпечення для окремих категорій населення (спеціальне законодавство):

- Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3721-XII «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» [13]. Цей закон визначає реалізацію державної підтримки ветеранів праці та людей похилого віку, і спрямований на те, щоб у суспільстві до них ставилися з повагою та забезпечити їм активне довголіття. Закон гарантує їм рівні можливості в різних сферах життя та створює умови для повноцінного життя. Держава забезпечує їм належний рівень життя, задоволення потреб та різні види допомоги, зокрема: право на працю відповідно до професійної підготовки, трудових навичок та стану здоров'я; пенсії та допомоги; житло; умови для підтримки здоров'я та активного довголіття; соціально-побутове обслуговування, розвиток мережі закладів для обслуговування громадян похилого віку, а також підготовка відповідних спеціалістів. Кабінет Міністрів України, місцеві органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування зобов'язані розробляти та здійснювати програми соціального захисту громадян похилого віку.
- Закон України від 28 лютого 1991 р. № 2001-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [14]. Цей закон є основоположним актом, який регулює відносини у сфері пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Він гарантує право на отримання пенсій та інших видів соціальної допомоги для осіб, які постраждали від цієї катастрофи, а також встановлює порядок визначення категорій зон радіоактивного забруднення та умов проживання і трудової діяльності на них. У Законі передбачені різні види компенсацій та пільг для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, відповідно до встановлених категорій. Серед них значне місце займають пільги у сфері соціального забезпечення, зокрема пенсійного. Цей Закон є важливим кроком на шляху забезпечення належного рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та створення умов для їх гідного життя.
- Закон України від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [15], який відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми. Він передбачає надання грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей, і має на меті забезпечити пріоритет державної допомоги сім'ям з дітьми в системі соціального захисту населення. За цим законом передбачено такі види державної допомоги сім'ям з дітьми: допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; одноразова допомога при народженні дитини; допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; допомога малозабезпеченим сім'ям з дітьми.
- Закон України від 1 червня 2000 р. № 1768-III «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям». Цей закон спрямований на те, щоб кожен громадянин України мав змогу жити не гірше, ніж встановлено прожитковим мінімумом. Для цього держава допомагає найменш захищеним сім'ям, надаючи їм грошову допомогу [16].
- Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [17] визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.
- Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [18].
- Закон України від 14 квітня 2022 року № 2191-IX «Про внесення змін до Закону України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти" та інших законодавчих актів

України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» зазначає, що смерть особи, якій відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» надано правовий статус особи, зниклої безвісти за особливих обставин, чи визнання її померлою у встановленому законодавством порядку надає непрацездатним членам сім'ї такої особи право на звернення для отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника на загальних підставах, передбачених цим Законом". Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності. При цьому дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника [19].

- Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [20] тощо.

Однією з ключових проблем цього рівня законодавства часто називають відсутність Соціального кодексу - єдиного збірника законів у сфері соціального забезпечення. Питання необхідності прийняття такого важливого нормативно-правового акту неодноразово піднімалося в українському парламенті, проте не всі науковці впевнені в його необхідності. Як вважає Т. З. Гарасимів, прийняття Соціального кодексу є передчасним. На його думку, більш актуальним кроком до втілення принципу провідної ролі централізованого правового регулювання у сфері соціального забезпечення було б ухвалення єдиного Кодексу про соціальне забезпечення. Це сприяло б спрощенню правозастосовної діяльності, забезпеченню рівності громадян та зменшенню кількості повторюваних правових норм шляхом: 1) відображення єдиних фундаментальних принципів та критеріїв соціального забезпечення в Україні; 2) визначення суб'єктів права на соціальне забезпечення; 3) закріплення переліку соціальних ризиків, що визначають право, рівень та процедуру забезпечення; 4) встановлення співвідношення між державною загальнообов'язковою та приватною системами соціального забезпечення; 5) визначення соціальних гарантій та ролі держави в кожній із цих систем [21, с. 73-74].

Характеризуючи нормативно-правові акти IV групи, на нашу думку, вони визначають умови та порядок формування та розподілу витрат на соціальне забезпечення (фінансово-процесуальне законодавство).

Ця група включає в себе документи, які регулюють процес формування бюджету на соціальне забезпечення та розподілу цих коштів між різними категоріями населення та видами соціальної допомоги. До них належать: Бюджетний кодекс України [22] та інші закони, що регулюють бюджетні відносини, зокрема, Закон України від 8 липня 2010 р. 2464-V «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [23], а також постанови КМУ (до прикладу, постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1101 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги» [24], а також постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2021 р. № 79 «Деякі питання призначення і виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», яка визначає умови призначення і виплати, перелік документів, необхідних для призначення: державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства або дітям з інвалідністю віком до 18 років (далі - державна соціальна допомога); надбавок на догляд за особами з інвалідністю з дитинства або дітьми з інвалідністю віком до 18 років; допомоги на поховання особи з інвалідністю з дитинства або дитини з інвалідністю віком до 18 років [25]) й відомчі підзаконні акти органів місцевого самоврядування.

Як зазначає Б. І. Статків, четверта група нормативно-правових актів «регулює питання, пов'язані з фінансуванням соціального забезпечення, включаючи формування та розподіл відповідних бюджетів (державного, місцевих, фондів соціального страхування та пенсійного)» [26, с. 124].

Загалом, проблемними питаннями застосування нормативно-правових актів цієї групи є невідповідність між бюджетним законодавством та зобов'язаннями держави щодо пільг, встановлених у сфері соціального забезпечення.

Висновки

Нормативно-правове забезпечення соціального захисту населення в Україні є складним та різнобічним механізмом, що постійно розвивається та удосконалюється. Ефективність системи соціального захисту є важливим фактором забезпечення соціальної стабільності та благополуччя суспільства.

Система соціального захисту населення в Україні регулюється різноманітними нормативно-правовими актами різної юридичної сили. Ці акти забезпечують функціонування та розвиток системи соціального захисту, визначають учасників правовідносин у цій сфері, а також встановлюють механізми контролю та відповідальності за порушення.

Після здобуття Україною незалежності та переходу до ринкової економіки, у Конституції України було закріплено принцип визнання гідності людини найвищою цінністю. Цей принцип є основою для розвитку системи соціального захисту в Україні та спрямований на забезпечення гідного рівня життя для всіх громадян.

Разом з тим, не зважаючи на те, що вітчизняне законодавство, яке регулює сферу соціального захисту та соціального забезпечення, включає в себе близько тридцяти законодавчих актів, воно на сьогодні залишається малоефективним та потребує кардинальних змін. Система соціального захисту вимагає реформування, оскільки вона не забезпечує належного рівня соціальної підтримки для населення. Існує у цій сфері також проблема з неадекватною термінологією та розмитими визначеннями принципів, функцій та цілей роботи відповідних інститутів.

Список використаних джерел

1. Конституція України (1996) від 28 червня 1996 р. № 30, ст. 141. База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення: 24.03.2025)
2. Про міжнародні договори України (2004): Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (Дата звернення: 24.08.2024)
3. Загальна декларація прав людини (1948) від 10.12.1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 89.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966) від 16.12.1966 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (Дата звернення: 23.04.2025)
5. Європейська соціальна хартія (1961) від 18 жовтня 1961 р. (ETS № 35) URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300 (Дата звернення: 23.04.2025)
6. Європейський кодекс соціального забезпечення (1964) від 16 квітня 1964 р.. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329 (Дата звернення: 23.04.2025)
7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (1998) від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Про пенсійне забезпечення (1991): Закон України від 05 листопада 1991 р.. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T178800>
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (1999): Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
10. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (2003): Закон України від 09 липня 2003 р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
11. Про недержавне пенсійне забезпечення (2003): Закон України від 09 липня 2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
12. Про зайнятість населення (2012): Закон України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>.
13. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні (1993): Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3721-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>
14. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (1992): Закон України від 19 грудня 1992 р. № 2001-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>
15. Про державну допомогу сім'ям з дітьми (1992): Закон України від 21 листопада 1992 р. № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>
16. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям (2000): Закон України від 01 червня 2000 р. URL: № 1768-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>
17. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту (1993): Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
18. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей (1991): Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
19. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (2022): Закон України від 14 квітня 2022 року № 2191-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2191-20#Text>.
20. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (2014): Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
21. Гарасимів Т. З. (2002). Принципи права соціального забезпечення України. Дрогобич: видавнича фірма «Відродження», 128 с.
22. Бюджетний кодекс України (2010): Закон України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
23. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (2010): Закон України від 8 липня 2010 р. № 2464-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
24. Деякі питання виплати державної соціальної допомоги (2019): постанова Кабінету Міністрів від 24 грудня 2019 р. № 1101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2019-%D0%BF#Text>
25. Деякі питання призначення і виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (2021): постанова Кабінету Міністрів від 3 лютого 2021 р. № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-2021-%D0%BF#Text>.

26. Сташків Б. І. (2018). Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник. Чернігів : ПАТ «ПВК “Десна”», 1092 с.
27. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні (2005): Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>